

2. Ортега-и-Гассет Х. Дегуманізація мистецтва і другі роботи: Сб.: Пер. с іспанського [Сост. М. Тертерян і др.; Предисл. Н. Матяш]. – М.: Радуга, 1991. – 638 с.

3. Ортега-и-Гассет Х. Избранные труды / Пер. с исп. А. М. Гелескуса и др. – М.: Весь мир, 1997. – 701 с.

*Опанасюк В.В. – ст. викладач
(Суми, Філія МАУП)*

НАЦІОНАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ІНСТИТУТИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Центральною проблемою, що заважає Україні реалізувати курс на європейську інтеграцію, є невідповідність системи інститутів державної влади національному характерові та національним інтересам. З'ясуємо, чи може національний характер впливати на владні інститути після фактичного втілення національної ідеї в державній формі.

Національний характер визначається дослідниками переважно з етнопсихологічних позицій [1, 227; 2, 260], або як продукт політико-культурного розвитку, найвищим виявом якого є національна ідея, здатна змінюватися разом із суспільством [3, 172]. Такі підходи видається, принаймні, однобокими, оскільки відкидають активну практично-перетворюючу сутність національного характеру.

Національний характер – це синтетичний, неповторний комплекс загальнолюдських та унікальних рис і реакцій нації на вплив оточуючого середовища, що виявляється у специфічній поведінці та відношеннях (стереотипах, ціннісних орієнтаціях, установках) до оточуючої дійсності.

Національний характер забезпечує процес становлення та стійкість інститутів державної влади. Вплив здійснюється через відповідні методи та механізми включеності національної спільноти у сферу політики. Необхідно розрізнити **методи** як шляхи досягнення політичної мети, та **механізми впливу** як стійкі системи суб'єкт-об'єктних зв'язків, що опосередковуються низкою послідовних операцій, здатних забезпечити зміну чи підтримку системи владних відносин, її змісту та інституційних форм.

Виділимо такі **способи (шляхи)** впливу національного характеру на інститути державної влади:

1) політична поведінка (вплив через усі форми безпосередньої та представницької демократії; функціонування інститутів громадянського суспільства; політичні партії);

2) політичне лідерство (формування, висунення, підтримка національного

політичного лідера; його креативна та практично-перетворююча діяльність);

3) громадська думка та інші форми громадського контролю (публічні звернення до нації, діячів національної культури, окремих посадових осіб, органів державної влади, ЗМІ тощо).

Механізми політичного впливу можна умовно поділити на **пропозитивні та прескриптивні**. **Пропозитивні** механізми політичного впливу передбачають висунення пропозицій для врахування в практиці державного будівництва: демонстрація прикладів, зразків поведінки, переконання тощо. **Прескриптивні** механізми засновані на примушуванні через санкціонування: вимога, розпорядження, ігнорування, дозвіл, заборона, покарання та ін.

Дієвість механізмів впливу національного характеру забезпечується авторитетом національного лідера, силою національної спільноти (як її об'єктивними показниками: наявність політичних партій, воєнізованих формувань, екстремістських утворень; так і суб'єктивними характеристиками – силою єдності духу, що виражається в громадській думці, національній ідеології, установках та діях національної спільноти на підтримку чи бойкотування інститутів державної влади та прийнятих ними політичних рішень). **Результативність** тієї чи іншої методики значною мірою залежить від механізму впливу, що покладений в її основу. Невідповідність механізму методам і засобам досягнення поставленої мети нівелює зусилля національної спільноти і робить принципово недосяжним отримання бажаного політичного ефекту, може зашкодити вільному розвитку нації.

Таким чином, національний характер не тільки виступає продуктом політико-культурних впливів, але й активно впливає на інститути державної влади.

Література:

1. *Бєбик В.М.* Політологія для політика і громадянина. – К.: МАУП, 2003. – 424 с.
2. *Соціальна філософія: Короткий енциклопед. словник / За ред. В.П. Андрущенко, М.І. Горлач.* – К.–Х.: ВМП „Рубікон”, 1997. – 400 с.
3. *Швецова А.В.* Національний феномен як феномен культури. – Сімферополь: Таврія, 1999. – 266 с.

*Панченко Л.М. – канд. філос. н.
(Київ)*

ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА ЗАСОБАМИ ОСВІТИ

Поставши з руїн тоталітарної системи, незалежна Україна прагне до створення повноцінного демократичного суспільства, в якому держава гарантує громадянам усі права, свободу, а громадяни створюють демократичні цінності й користуються ними.